

L 117559

PREPOROD

GLASILO

SAVEZA JUGOSLOVENSKIH

SREDNJOŠKOLSKIH

UDRUŽENJA

God. 4.

1921 ~ 22

Broj 2.

Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani

Sadržaj 2og broja.

Dr. I. Lah: Spomin in opomin.

M.: Novi rod.

Prof. P. Lokovšek: L' Esprit.

Avgust Jug: V milostnih minutah.

Grizoč molk.

K. Potočnik: Zgodovina geografije.

Vestnik organizacije: Udruženje „Prosveta“ v Novem mestu

Udruženje „Korotan“ v Celju.

Družina „Sloga“ v Celju.

Poročilo o delovanju mestnega udruženja „Preporod“ v Ljubljani.

Dramska uprizoritev komedije „Favn“ na gledališkem odru
viškega sokolskega doma.

Popravek:

Poruke uredništva i uprave.

PREPOROD

Glasilo

Jugoslovenskih Srednjoškolskih Udruženja

GODIŠNJE IZLAZIČE 8. BROJEVA.

Rukopisi u srbohrvatskom govoru šalju se na adresu: LUKA TUFEGDŽIĆ, Beograd, Studenička 18.

Slovenački rukopisi šalju se na adresu: FRANC PLEČKO, Ljubljana, Poljanski nasip 48.

Adresa uprave: VLADIMIR ŠENK, Ljubljana, kr. trgovska akademija.

Odgovorni urednik: EVGEN LOVŠIN.

Glavni urednik: FRANC PLEČKO.

Pojedini broj stoji 2 Din. Godišnja predplata 16 Din.

Dr. J. L.

Spomin in opomin.

V neki narodni družini sem našel pismo, ki ga tu priobčujem. Mislim, da ne bo brez zanimivosti in ne brez koristi. V njem imamo zapisan opomin na prve začetke prosvetnega dela med našim dijaštvom. Zato se mi zdi to pismo tem bolj važno, ker se v sedanjih časih opaža med mladino premalo zanimanja za prosvetno delo. V tem oziru je bila t. zv. nar. radikalna generacija pred vojno mnogo bolj agilna. Ferijalno društvo »Prosveta« je takrat ustanovilo mnogo potujočih knjižnic. V »Omladini« je zapisanih o tem mnogo navodil in podatkov. Pa naj govori najprej pismo:

Dragi bratje, dijaki celjski!

Ni naroda, kateri bi imel tako žalostno preteklost in sedanost kakor naš narod slovenski, od nekdaj smo bili zatirani, sovrag je sesal našo kri, da bi nas ugonobil, potujčeval je in potujčuje našo mladino, da bi z našimi močmi pomnožil in povečal svoj zarod, a ni ga mogel zatreti. Stoletja in stoletja so minula, pretrpel je robski jarem, a vendar še živi, ta ubogi narod! Mi sinovi njegovi pa gledamo, kako tepta gladni tujec svetinje naše, kako skruni svete narodne pravice naše. In kaj početi pri današnji toli navaljujočej sili? Narod se mora zavedati, sicer mu je smrt zagotovljena — pomislite na potujčevanje na Koroškem, Štajerskem in v Beneškem. Kako ga k zavesti dovesti? Z naobraženostjo. Kako k naobraženosti? Z literaturo. Dajmo mu torej literature in on se mora zavedati! Dokler še nismo imeli literature tudi nismo vedeli, da smo Slovenci, šele ko je velezaslužen Bleiweis začel izdajati »Novice«, vemo, kdo in kaj smo. Podpirajmo torej literaturo, širimo jo torej med prostim narodom, kajti ona ga dovede do zavesti. Tako nekako in še več mi je pisal češki narodnjak in boritelj J. V. Lego, mož, kateri ne štedi niti svojih moči, niti lastnega imetka za probujenje in napredek slovenskega naroda. Ta navdušeni mož hoče nas dijake odgojiti za prihodnje boritelje dragega nam naroda, on nam hoče

vcepiti v mlada srca gorečo ljubezen do mile naše materinščine, on, rodom Čeh — se ne zadovoljuje imenovati se slovenskim bratom našim, temveč on nam hoče postati tudi učiteljem in voditeljem. Srce bi vam radosti utripalo, ko bi vi, bratje naši vedeli, s kakim navdušenjem in zanimanjem se poteguje za nas. V vseh čeških časnikih širi večje spoznavanje naroda našega. V učiteljskih krogih je sprožil krasno misel, da bi se češki učitelji podali (čez 2 leti) na skupno zborovanje s slovenskimi učitelji v Ljubljano. Koli krasna in Slovanstvu koristna misel je to! Na njegovo nastojanje prirejali bodo dijaki po vsej Češki v teh počitnicah koncerte in veselice na korist dramatičnemu društvu v Ljubljani, hočejo mu najmanj 1000 gld. darovati. On pridobiva češke pisatelje, da darujejo nekoliko knjig, katere g. Lego slovenskim dijakom daruje. V Ljubljano nam je že letos knjig v vrednoti do 60 gl. poslal. Energiški narod je češki narod. Čehi so prvi idejo o vzajemnosti Slovanstva porodili, najskrbnejše so jo gojili in jo tudi vzgajajo z neverjetno močjo. Energiški in navdušen mož je gosp. Lego. Oklenimo se ga tedaj z vso močjo in vrelo ljubeznijo mlade nam duše, bodimo mu zavezniki, zvesti somišljeniki, boritelji in delavci za povzdigo omike in blagostanja našega naroda. Naš narod potrebuje buditeljev, učiteljev in voditeljev. Mi mu že zdaj lahko pomagamo, če le hočemo. »Slovenec sem!« kaj pomaga ta izjava brez čina! In mi lahko mnogo, mnogo zanj storimo. Pomnimo, da se naš narod le ohraniti zamore, če se zaveda svoje narodnosti. Vzbučajmo in vzgajajmo tedaj literaturi čitateljev, da se bode lepše razcvitala in da postane narod bolj izobražen in zaveden. Literatura je narodna trgovina, v njej so pisatelji in čitatelji. Pisatelj ima naš narod dovolj ali čitateljev mu manjka, to pokazuje slabo razpečevanje Jurčičevih spisov, narod jih takorekoč od sebe odbija, ker še ni zmožen soditi in ceniti teh dragocenosti. Ni dovolj, če znajo samo naobraženi krogi brati. Ne, brati mora vsak, kmet in rokodelce — ves narod; in če bodemo držali križem roke ter čakali »ugodnega časa«, v katerem bi se ta misel sama od sebe rodila, prehitela bode nas gotovo prej poguba, narod bi moral poginiti pod preveliko navaljujočo silo pretečega potujčevanja. — Tedaj na delo! Mi, ki zdaj živimo, hočemo zdaj začeti, zdaj bojevati, zdaj buditi in voditi, naši potomci pa naj nadaljujejo sveto delo norodne prosvete! »Zakladajmo knjižnice in čitalnice!« bodi naše geslo in zvesti temu geslu, učinimo med seboj skupine dijakov po krajih, kjer smo doma. — Vsaka taka skupina naj prireja v počitnicah veselice vsako nedeljo drugje s posebnim programom in lepim navdušujočim govorom. S čistim dohodkom te veselice nakupimo knjig, dajmo jih vezat, ter jih darujmo kraju (vasi, trgu, fari) kjer se je veselica vršila (če pa tam že obstoji pa drugje vasi, kjer se morda veselica ne more prirediti), s tem je dan temelj k ustanovi knjižnic in čitalnic. V to svrho treba da pridobimo 1.) kakega morda premožnega narodnjaka, kateri bi bil za starosto čitalnice zmožen, 2.) učitelje in duhovnike kateri bi bili reditelji in knjižničarji, ter v obče

duša čitalnice in knjižnice. Ko bi imela vsaka knjižnica na deželi 50 članov po 10 kron na mesec, bilo bi na leto 60 gl. dohodkov, a s to svoto bi lahko vsaka knjižnica izhajala.

Zasluge in koristi:

1. Narod bi postajal vedno bolj naobražen, spoznal bi krasoto svojega jezika, zavedal bi se svoje narodnosti, a v času potrebe potegoval bi se z navdušenostjo za svoje svete pravice.

2. Pospešila bi se in razcvetela bi naša mlada literatura.

3. Mnogi kmet bi ob nedeljah in praznikih ne pohajkoval in tratil premoženja in svojih duševnih moči.

Uvideti moramo, da bi se s tem kaj lepo pospešil narodni napredek. Tedaj na delo! Dopisujmo si v ta namen med seboj, dopisujmo si z vsemi zavodi, katere obiskujejo slov. dijaki, kdor ima prijatelja ali znanca v katerem drugem mestu naj dopisuje z njim ter ga navdušuje za sveto reč, dotičnik pa naj tudi sam svoje delovanje med sovrstnike razširi, tako delajmo mi in po vzgledu našem bodo delali tudi drugi. Saj poznamo svoj narod, dobro vidimo, kako je vse mrtvo, Živenja, Živenja potrebujemo.

Tako so delali tudi češki dijaki. Na Češkem ni več nobene vasi, nobene šole brez »knjižnice za mladino« in nobene večje vasi brez čitalnice. In kdo je to storil? Dijaki v zvezi z rodoljubnimi duhovniki in učitelji! In kaj je zdaj češki narod? Zaveden duh Slovanstva je, postal je učiteljem Slovencem, skrb Nemcem! Delajmo tudi mi tako, posnemajmo jih, navdušujmo se in pridobili si bomo za svoj narod nesmrtnih zaslug, naše kosti bodo trohnele v rahlej prsti, delo naše pa bo živelo, ter pričalo o preminulih energičnih sinih slovenskih. Duh velikega Bleiweisa, duh dr. Tomana, duh češkega naroda nas poziva na delo!

Dragi prijatelj, od sedaj si bomo dopisovali ter se navduševali za sveto narodno reč, dopisujte si tudi Vi z dijaki drugih mest, tako, da bomo po celej Sloveniji en duh in ena misel. Stopite v zvezo z drugimi gimnazijci, uč. pripravniki in z bogoslovci, če ne neposredno vsaj posredno, tako si bomo razodevali svoje mišljenje, težnje, krepenenje in trpljenje. Dragi prijatelj! Vas pa prosim, da stopite v dopisujočo zvezo z menoj, dovolj če si enkrat na mesec piševa, dopisujte si tudi s kakim dijakom vseh drugih slov. mest. Toda bodite previdni, sovragi naši bi se mogli te prilike poslužiti ter nas za veleizdajalske kovarje označiti. Vse je možno!

Izšel je IV. zvezek Jurčičevih spisov, agitujte, da si jih dijaki tudi za naprej tako pridno naročujejo, kakor v zadnjem slučaju. Goriški dijaki so mi javili, da bodo priredili dijaško veselico v Vipavi. Živeli! Ker pa se

gotovo Slovenci iz štajerske ne bodo mogli vdeležiti, bilo bi potrebno, da se združite z mariborskimi dijaki, ter nekje na Štajerskem veselico priredite.

Priporočevas se Vašemu prijateljstvu ostanem Vaš prijatelj
Radoslav Knaflič, dijak učiteljišča.

Dodavam tukaj nekoliko naslovov, poiščite dobrih celjskih rodoljubov, kateri bi hoteli ž njimi korespondovati. Pa pišite, kjer je možno, na stanovanje.

1. Svitoslav Smolnikar, osmošolec v Ljubljani; 2. Zmagoslav Zupanc, osmošolec v Ljubljani; 3. Vatroslav Kralj, osmošolec v Gorici; 5. Slavoljub Slavik, sedmošolec v Trstu; 5. Ivan Štrukelj, IV. letnik, Sv. Petra cesta 5, Ljubljana; 6. Radoslav Knaflič, III. letnik, Sv. Petra cesta stev. 54, Ljubljana; 7. Ivan Zupanec, III. letnik v Kopru (Capo d' Istria); 8. Franjo Finžgar, III. letnik v Kopru (Capo d' Istria); 9. Svitoslav Hauptman, III. letnik v Mariboru. *

Jan Lego, ki o njem govori pismo, je bil priprost češki uradnik, ki ga je usoda zanesla na jug in je postal uradnik pri pomorskem komisarijatu. Njegova plača je bila majhna; toda prinesel je s seboj navdušeno slovansko srce in nas je učil podrobnega kulturnega dela: takrat so se pri nas ustanavljala narodna društva bolj za zabavo nego za izobrazbo; on pa je hotel pred vsem dela za široko ljudsko prosveto in je v tem oziru delal posebno med mladino, ki ga je dobro poznala. Še pozneje, ko je bil uradnik v češkem muzeju v Pragi, je bil z našimi dijaki v stalni zvezi. Zanimal se je za naš narodni in kulturni napredek in je v svojem krogu v Pragi nabiral denar za ljudske in šolske knjižnice na — Koroškem. Umrl je l. 1907 v Pragi. On je bil torej mož onega podrobnega dela, ki je za vsak narod največjega pomena in to delo je vodilo Čeha in nas do današnje kulturne stopnje. Kako je mladina spoznala pomen ljudske izobrazbe, nam priča to pismo. Časi so bili neugodni. Pritožba glede Jurčičevih zbranih spisov nam jasno kaže, kako težke čase je preživljala slovenska knjiga.

Danes se nam zdi vse to daleč v preteklosti — in vendar čutimo iz teh vrst opomin, kje je posebno potrebno delo mladine.

»Zveza kulturnih društev v Ljubljani«, ki je prevzela organizacijo prosvetnega dela, čaka mladih sodelavcev. Vojska je razdejala mnogo začetega dela — treba ga je nadaljevati. Mnogo knjižnic je bilo raznešenih, nekaj se jih je zgubilo, druge so prenehale same po sebi in knjige leže kje v kakem kotu. Naše dijaštvo bi moralo skrbeti za to, da se knjižnice povsod ožive.

* Pismo je bilo najbrž naslovljeno na Josipa Blaža, gimnazijca v Celju. Ostalo je vsaj v njegovi zapuščini. Josip Blaž je umrl vsled jetike kot pravnik graške univerze (v III. letn.) l. 1887. v svojem rojstnem kraju Mozirju.

Slovenska knjiga preživlja vsled draginje težko krizo. Odjemalcev je čim dalje manj. Nevarnost je, da bo tudi čim dalje manj čitateljev. Zato morajo skrbeti knjižnice, da gre knjiga med narod. In mladina je prva poklicana, da pomaga pri tem delu. Naj bi torej ta spomin iz preteklosti vzbudil mnogo novih marljivih delavcev na polju naše narodne prosvete.

M.

Novi rod.

V krizah živi danes ves svet. Posledice velike svetovne vojne so ostale kot težko breme vsem narodom in vsem državam, tako onim, ki so se aktivno udeležili vojne, kakor tistim, ki so ostali nevtralni ob strani.

Še prav posebno občutna pa je poveljna kriza v naši kraljevini. Njenih vzrokov je obilo, takih, ki smo jih zakrivali sami, a še več onih, za katere se odgovornost ne more zvaliti na našo vest. Toda v obeh slučajih je naša velika naloga, da kritično dobo preživimo in ustvarimo ali organiziramo vse ono, kar mora prinesiti ozdravljenje.

Ta naloga pa ni majhna. Leta, ki so potekla po osvobojenju, so pokazala, da smo za borbo proti silni destrukciji vojne dobe in proti sovražnim tradicijam iz sužnih časov pred velikim preobratom zelo slabo usposobljeni. Veliki problemi, ki jih je postavila pred nas potreba upravne in gospodarske konsolidacije nove države, so nas našli nepripravljene, strokovno preslabe. Politična stremljenja, socialno ko narodnopolitične prirode, vstajajo pred nami, in ni jih mož med našimi političnimi voditelji, ki bi jim bili dorasli.

Na to mesto ne spada razmotrivanje vseh teh neštetihih problemov, ki kriče po rešitvi in to po dobri rešitvi. Sodi pa semkaj konstatacija, ki so jo izrekli že mnogi izkušeni naši sodobniki, da od sedaj vladajoče generacije ni pričakovati dovolj uspešnega dejstvanja, zadovoljive rešitve težkih vprašanj, od katerih je zavisen nadaljni razvoj naše mlade države. Šele nova generacija, ki se bo vzgojila že v novi dobi, se bo mogla lotiti težkih nalog z upanjem na uspeh.

Toda to pričakovanje bi lahko pomenilo le lahkomišeln beg pred ne-ljubo sedanostjo. Zavedati se moramo pri tem, da je upravičeno le pod premisami, da bo novi rod primerno usposobljen v stvarnem oziru. In samo zaradi teh predpogojev je vredno pisati o predmetu. Mlad človek ima navadno več smisla za nepraktične stvari, za literaturo in umetnost ter slične samo duševne smeri, narodnogospodarskim, socialnim in političnim — v znanstvenem ne vsakdanjem smislu besede — vprašanjem posveča manj pažnje. To je navsezadnje zelo naravno in splošno veljavno; proti temu se boriti bi bilo nesmiselno in celo škodljivo. Toda vendarle je treba opozoriti na potrebo, da se doraščajoči mladi rod čim več peča z zgoraj navedenimi

praktičnimi panogami javnega življenja. Oni, ki čutijo v sebi zmožnosti in težnje udeleževati se v javnosti, store dobro, ako se zgodaj lotijo primerne študije. Kdor hoče danes kakorkoli nastopati v političnem življenju, mora brezpogojno obvladati vsa mnogostranska vprašanja narodnega gospodarstva in različne načine javne uprave. Da imamo danes v Jugoslaviji na vsakih sto politikov vsaj nekaj ekonomskih in upravnih strokovnjakov, bi nam bila prihranjena marsikaka težka preizkušnja materijelnega in upravnopolitičnega značaja in naš državni voz ne bi tičal sredi samih raznolikih kriz.

Poleg navedenega moramo zahtevati od vsakega politika in državnika, da je zmožen premotrivati sodobne probleme socijalnega in plemensko, narodno- ter državno-političnega življenja z višjega, širšega stališča, ne le z ozkih vidikov trenutnega položaja, neposrednih dogodkov. Samo socijologija nam more pomagati na to višjo stopnjo premotrivanja, samo ta nas more usposobiti za socijološko pojmovanje današnjih problemov v družbi, narodu in državi. Po tej poti se bomo naučili v velikih, dostikrat katastrofalnih preobratih, kakor jih je prinesla preobilo ravno naša doba, ločiti bistveno od nebistvenega, važno od slučajnega, in našli v gnječi prehiteljavočih se sprememb, bobnečih gesel in paradoksnih naziranj pravo smer, ki vodi k napredku po nespremenljivih zakonih, ki se kakor povsod odkrivajo tudi v vseh socijalnih procesih. Socijološki študij je ena najpotrebnejših nalog doraščajočega mladega rodu, prav tako kakor je pomanjkanje socijološkega pojmovanja ena najvidnejših in tudi najusodnejših slabosti naše generacije.

PROF. PAVEL LOKOVSEK:

L' Esprit.

Kar zberem v svoji dnevni lektiri in zabeležujem v svojem dnevnem zapisniku, ne zbiram toliko za se, da mi ostane duh gibčen in veder, kakor za te, predraga mladina. Najslajši so mi trenutki dneva, ko razpletam te misli do vseh koncev in krajev, ko mi zaplava duh na višine, odkoder imam jasen in bister pogled čez svoje misli. To je hrana mojega duha, ki mi daje življensko moč in energijo ter me odvaja od dnevnih težav in mi prežene zle misli.

Da, duh moj, jaz za gotovo vem, da si ti bil prej, predno sem bil jaz telesno spočet. Videl si lepše svetove in boljše ljudi in resnicoljubnejše kakor jih danes nosi zemlja — ker, ako bi bil od včeraj, od danes, bil bi top, glub, slep, v zlobi in laži okorel in trnje nečistosti in osat posurovelosti bi ti opletal tvoj dom; za resnico, za dobroto in lepoto ne bi maral. Zapuščen, pogažen, pomandran in obgorel bi bil, kakor Oračeva njiva pesnika Vladimirja Nazorja: Orač.

Hrano naša, al si grdna (huda)! Njivo naša, al si tvrda!
Zapuščena, pogažena, poharana, ofurena.
Otkini mi grudu težku, iščupaj mi trnje ljuto,

Pluže moj gvozdeni!

»Ori, ori bez prestanka! — — —

Orji mladina, brez prestanka, globoko orji težko grudo svojega duha — zapuščena skozi dolga, kruta leta vojne — Tvoj duh je s trnjem in živico zarastla celina. Kolikega napora in truda bo treba tu, predno se bo lahko vsejalo seme, ki bo pognalo močno klicoo, ki bo kljubovala vsem nezgodam vremena in vzrastla v krepko bilko, majajoo se pod težkim zlatim klasom.

Ta klas, si ti, o mladina!

Kaj porečeš o času, v katerem živiš? Kaj porečeš klasu, ki ga bodo strupeni, žgoči vetrovi udušili in smod ožgal. Da, rekli nam boste, zakaj niste boljšega zrnja sejali? Zakaj mu niste dali več življenske moči, zakaj ga niste negovali? In mi se bodemo nerodno izgovarjali, solnca ni bilo — Da, solnca, ki je vir življenja in energije, tega primanjkuje našim dušam in našemu duhu in našemu času!

Obtoževali nas bodete, da smo preplitvo orali in površno, da smo vaš duh premalo obogatili z znanjem. Res je, toda vedite dobro, da mora biti zapuščena njiva sedemkrat preorana, preden je zmožna vsprejeti zrno in donašati stoteren sad. Tako tudi mora biti vaš duh sprejemljivejši za naše nauke, zrno mora padati na svobodna tla — potem je naš trud, ki vas dnevno in vsako uro poučujemo in vzgajamo — obilno poplačan — Duh vaš mora biti brez zlobe, brez hinavščine, brez nevoščljivosti, brez laži in neomadeževan, vaše srce pa dobro in čisto, vaše mišljenje plemenito, potem ste šele naša nada in ponos. — Moč spoznanja vašega duha bo velika. — Vse, kar je človeštvo doseglo znamenitega, vse je doseglo z močjo spoznanja duha (Bergson, Einstein, Eiffel itd.)

Bral sem nekje, da ima človek trojno življenje: duhovno, duševno in čutno. So li ta tri življenja v zakonitem ravnovesju, tedaj je človek zdrav, sposoben in normalen. Prevladuje v človeku le instinkt (čutnost), potem postane človek srednjih zmoožnosti — povprečne vsakdanjosti — če prevladuje duhovnost, postane človek izrednih zmoožnosti in nadarjenosti — v mnogih slučajih je fizično slabega organizma. Znanje je moč duha in duh je tisti, ki vstvarja telo, o katerem poje pesnik, da

»Telo Ti je hiša v njem um gospodar,
A čut, — gospodinja Ti bodi! — — —
Hinavstva in podlosti v dušo ne daj
Ne krivde, ne zlobe nobene!
Kreposti razmakni srce na stežaj,
A skrbno ga strasti zakleni!

Danes prevladuje tip prvega človeka — ljudi drugega tipa je le malo, a tretjega še manj —

In zopet pravi pesnik:

Svetišče najlepše je tvoje srce,
Prostora ni ondi za zlate malike,
Sezidale so ga najvišje roke,
Naslikale notri nadzemeljske slike.
Brezmejno ko Bog je svetišča srca,
Skrivnostno kot on je, kdo pač proumé ga?

To, kar je po Bogu navdahnjeni pesnik rekel o srcu, zamenjajte z — duhom in jasne vam bodo besede v začetku mojih vrstic in jasen pojem srca v prenesenem smislu za duh za vdih — dar božji, ki nam ga je vdihnil On, ki je Stvarnik vsega kar je. Kakor večna luč, svetišče božje, tako osvetljuje vest, svetišča našega duha — kjer ni vesti, tam se duh očitovati ne more — tam je tema duha — kjer ni svetlobe — ni življenja —

Torej kvišku k solncu, k svetlobi, k novemu življenju, pot do duha, je le po poti Resnice!

Avgust Jug:

V milostnih minutah.

Čudnotihonovo brzé nevidnomirni
spevi Tvojih, zaželjena, svetlih rok
mojim razbolelim, oddaljenozakritim,
težkim korakom razčehljanih mojih misli, o Bog!
Vsa boleost razkrita kot božanstvenost Venere
(večnostnobelih rok in prikritočrnih las)
gnete se kot čudnomiren odmev daljnih oči,
oprosčenja svetega, up večnega zveličanja.
V teh tihih minutah, daljnoblížnjih misli
kakor svetlih oči —, daj mi, daj mi zazreti,
Bože neskončni in večni, razčehljanost vozlov
Labirinta, razdivjanosti boli in peklâ: živeti, živeti!!

K. Potočnik.

Zgodovina geografije.

Zgodovina geografije nam riše razvoj geografske znanosti od prvih početkov do sedanjega viška. Razločevati moramo na eni strani razširjenje geografskega obzorja s tem, da se spoznavajo, izhajajoč iz sredozemskega kulturnega kroga, nove pokrajine, njih narava in prebivalci, torej zgodovina odkritij. Na drugi strani pa imamo zgodovino metodike geografije kot znanosti, to je teoretično razmišljanje o geografskih problemih in sistema-

tika. Obe smeri sta v ozki zvezi med seboj, kajti vsako novo odkritje je v največji meri vplivalo na teoretično razglabljanje. V zgodovini metodiške geografije se omenja zgodovina odkritij le v toliko, v kolikor je pač potrebna za razumevanje razvoja geografske znanosti.

Med vedami, ki jih je gojil že stari vek, zavzema odlično mesto geografija. Stari orijentski narodi z visoko kulturo, kakor prebivalci Mezopotamije in Egipta, so se že bavili z različnimi vedami, Mezopotamci posebno z astronomijo, Egipčani pa z geometrijo in dosegli v njih lepe uspehe, ki so koristili tudi geografiji. Med drugimi orijentskimi narodi so se odlikovali posebno Feničani, ki so prodrli daleč iz vzhodnega Jela Sredozemskega morja. Spretni mornarji so prišli celo v Atlantski ocean in prišli ob njegovi vzhodni obali daleč proti severu in jugu. Ker so bili izvrstni mornarji, so jih tuji vladarji radi sprejemali v svoje službe. V službi egipčanskega kralja Neha so najbrže objadrali okoli leta 600 pr. Kr. Afriko. Po naročilu Salomona so prišli v deželo Ofir po zlato (lega te dežele ni določena, lahko je ali Arabija ali Indija ali tudi južna Afrika). Pri vseh svojih potovanjih so šli Feničani le za praktičnimi cilji, tako da tudi pri njih še ne moremo govoriti o znanstveni geografiji, četudi so poznali mnogo dežel.

Znanstvena geografija se je razvila šele pri Grkih, ki so jo v prvi vrsti gojili tudi v rimski dobi. Takoj pri prvih početkih naše znanosti se je pokazal njen dualistični značaj, ki se je ohranil skozi vse dobe. Na eni strani se je posebno razvila takozvana matematična smer, katere glavni zastopniki so bili večinoma matematiki in astronomi. Ta del geografov se je bavil večinoma samo raziskovanjem o obliki in velikosti zemlje, z določevanjem natančne lege geografskih objektov (torej je gojil matematično geografijo v današnjem pomenu), a pečal se je tudi z razmerjem suhe zemlje in morja, s pasovi na zemlji itd. Na drugi strani pa so stali večinoma historiki, ki so se zanimali za zemljo kot bivališče človekovo in pozorišče zgodovine. To smer je upeljal prvi znani oče zgodovine Herodot (5. stol. pred Kr.), najstarejši zastopnik prve struje pa je Anaksimander iz Mileta (6. stol. pr. Kr.), ki je izdelal prvo svetovno karto.

Ko se je v teku stoletij povečal geografski horizont Grkov, zlasti po vojnih pohodih Aleksandra Velikega v Orijent do Inda in po potovanjih Masilijca Piteasa proti severu, je nastopila za geografijo potreba sistematike. Ko je še pitagorejska šola v južni Italiji uvedla v znanost nauk o zemlji-krogli, ki ga je Aristotel, največji grški filozof, poglobil, se je začela za matematično geografijo nova doba. Bibliotekar znamenite aleksandrinske knjižnice Eratosten (275—194) je sestavil prvo sistematično učno knjigo geografije, ki se nam ni ohranila v celoti, pač pa se posamezni odlomki najdejo pri drugih pisateljih. On je prvi določil obseg zemlje s tem, da je izmeril poldnevniški lok med Aleksandrijo in mestom Syene v zg. Egiptu. Zaradi tega ga po pravici imenujemo največjega matematičnega geografa

starega veka. V njegovi smeri se je gibal tudi Pozidonij, mož, ki je zelo veliko potoval in ki obravnava v svojem zgodovinskem spisu tudi vprašanja iz geografije. S tem pa tudi preneha za nekaj časa matematična smer v geografiji.

Istočasno, ko so dosegli tako lepe uspehe v matematični geografiji, se je lepo razvijala tudi druga — historična — smer v geografiji, ki so jo začetkoma gojili historiki, a kmalu je postala samostojna in njeni zastopniki so se bavili z opisom posameznih dežel, seveda ne brez historične navlake. Ti opisi so služili le praktičnim namenom. Na višjo stopnjo jo je povzdignil v Rimu živeči zgodovinar Polibij, ki je tudi mnogo potoval in se mnogo bavil z geografijo. Višek pa je dosegla s Strabonom iz Amazije v Pontu (68—20 pr. Kr.), ki je živel večinoma v Rimu. Njegovo delo »Geographika« v 17 knjigah, ki je skoro popolnoma ohranjeno, mu je prineslo slavo prvega staroveškega geografa historične smeri v geografiji. Po Strabonu nastopi propad historične smeri.

Proti koncu starega veka se je zopet razvila matematična smer v geografiji. Vrhunec znanstveno-geografskega delovanja antike tvori Klavdij Ptolemej (znani aleksandrinski astronom v 2. stol. po Kr.) z drugim svojim glavnim delom *Geographiké vphégesis* (geografsko navodilo), ki vsebuje vse geografsko znanje tedanje dobe. Z uvedbo nove projekcije in z natančnim določenjem lege posameznih geografskih objektov je tudi dal navodilo za risanje kart. Sicer so Rimljani zaradi peraktičnih potreb izdelovali karte, na katerih so bila zaznamovana glavna pota, takozvane itinerarije (ena izmed takih kart se je ohranila še dosedaj — Pentingerjeva karta, ki nam predstavlja ves antični svet od Hispanije do Indije), vendar pa niso bile zanesljive.

S Ptolemejem preneha doba grške geografije in nastopi doba srednjeveške, ki pa ni prinesla nič novega; povrnila se je še celo k naivnemu naziranju, da je zemlja plošča s središčem v Jeruzalemu. Arabci, ki so prevzeli od Bizantincev ostanke antične kulture, so se v vsem ravnali po Ptolemeju, posebno v astronomskih zadevah. Med arabskimi geografi sta se odlikovala posebno Edri Zi in Ibn Batuta, katerega so na njegovih obsežnih potovanjih vodili znanstveni interesi. Zelo se je razširil takrat geografski horizont proti vzhodu, kamor je prišel Benečan Marko Polo.

V XV. stoletju je doba humanizma prinesla preporod grške geografije. Ptolemej v latinski prestavi je postal glavni vir, iz katerega so črpali geografi tako kakor astromi iz prvega njegovega glavnega dela, znanega pod arabskim imenom *Almagest*, ki se peča z astronomijo. Ko so odkrili nove dežele, so še dolgo časa poskušali spraviti v sklad nova odkritja s Ptolemejem, čegar naziranja so pravzaprav povzročila odkritje Amerike.

Doba odkritij je popolnoma spremenila stara naziranja. Zunanjemu razširjenju znanja so polagoma sledili tudi v znanosti. Nastale so kozmo-

grafije, ki so družile v sebi matematično geografijo in astronomijo, seveda popolnoma po Ptolemeju. Kozmografija P. Apiana, ki je sledil Ptolemeju, je bila zelo razširjena. Drugo smer v kozmografiji pa je zastopal S. Münster, čegar kozmografija je doživela ogromno izdaj. Bil je to popis dežel po Strabonovem načinu, vendar pa z ogromnim historičnim materialom in prenapolnjen z raznimi kuriozitetami. Posebno mnogo je bilo v njej gospodarskega in statističnega materiala, ki tudi ni spadal vanjo. S. Münster je našel nebroj posnemovalcev.

Ko je prodril Kopernikov sistem, se je v kozmografiji astronomija ločila od geografije in postala popolnoma samostojna. V geografiji pa se je razvila historična geografija v pravem pomenu besede; to je topografija nekdanjih pokrajin, ki jo je vpeljal Filip Clüver.

V sredi 17. stoletja pa je ustanovil Bernard Varenius, ki je umrl star komaj 28 let, splošno geografijo in jo razdelil na tri dele. Poleg tega je prvi skušal vse geografske pojave razložiti genetičnim potom. Vendar pa ni dosegel zasluženega uspeha. Kmalu potem se je položil temelj matematični geografiji z natančno določitvijo zemeljske velikosti, ko so izvedli več meridijanskih merenj in tako določili njeno velikost. Na drugi strani je istočasno napredovala kartografija, ki ji je pokazal nova pota Gerhard Mercator, holandski kartograf, znan po projekciji, ki je dobila po njem ime. Zlasti so kartografijo izpopolnili na Francoskem, kjer so izdelali pod vodstvom Lassinja prvo karto, ki kaže zemeljsko površje v skladu s sedanjimi kartami. Pozneje se je odlikoval tudi G. Delisle, ki je v družbi s svojim očetom izdal 99 kart, vse jako natančno izdelane. Špecijelna geografija je bila takrat v ozki zvezi z državoznanskimi vedami, kar se kaže posebno v statično-geografskem opisu dežel F. A. Büschinga pod naslovom »Neue Erdbeschreibung«, ki je našel mnogo posnemovalcev.

Sedanja, moderna geografija datira iz začetka 19. stoletja. Veliki napredek v naravoslovnih vedah in prva zares znanstvena potovanja, ki so se pozneje v ogromni meri nadaljevala, so zopet oživila geografsko delovanje. Temelj moderni znanstveni geografiji sta položila Aleksander von Humboldt in Karol Ritter, oba nemška geografa.

A. v. Humboldt (1769—1859), ki je zelo veliko potoval in bil izvrsten opazovalec narave, je polagal največjo važnost na naravo zemeljske površine. Humboldt je položil s svojimi raziskovanji v geologiji, klimatologiji temelje fizični geografiji. Seveda ni pri tem pozabil na zemljo kot bivališče človekovo. Tako se je na eni strani razvila fizična geografija. Na drugi strani pa je deloval K. Ritter, čegar delovanje je bolj vplivalo v geografiji, kakor Humboldtovo, kajti bil je skozi desetletja profesor na berlinski univerzi. Tudi Ritter je vzel za temelj svojih opisov dežel fizično podlago, vendar pa je glavno važnost polagal na to, da je zemlja bivališče človekovo. Hotel je raziskati vse vplive, ki jih ima narava kraja na pre-

bivalce. Njegovo glavno delo pa je prenapolnjeno s historičnim materijalom, tako da se komaj spozna fizična podlaga. Njegovi učenci so napravili iz geografije nekako pomožno vedo za zgodovino. Po kratki dobi, ki je nastopila po Humboldtovi in Ritterjevi smrti, in ki ni prinesla napredka, se je v 70 letih geografija začela zopet razvijati na vzpodbudo Oskarja Peschla. Eden glavnih ustanoviteljev moderne genetične geografije je Ferd. v. Richthofen (1833—1905), ki je odprl pot fizični geografiji, mnogo potoval in prišel od geologije k geografiji. V njem sta združeni obe geografski smeri, ki sta se obdržali v geografiji skozi stoletja, seveda v različnih oblikah. Ne samo študij površinskih oblik, ampak tudi človek stopa v ospredje geografskega interesa. Kajti že se je pojavilo naziranje, da je geografija samo naravoslovna veda ali da je, kakor se je izrazil G. Gerland l. 1887., veda o medsebojnih vplivanjih tehničnih sil.

Vendar pa Gerland s svojim naziranjem ni prodril in antropografija se je mogla razviti; njen utemeljitelj je postal Fr. Ratzel s svojo »Anthropogeographie« s podnaslovom »Grundzüge zur Anwendung der Erdkunde auf Geschichte«.

V špeciijelni geografiji zavzema odlično mesto francoski geograf Elisée Reclus (1830—1905), ki je opisal v svojem 19 delov obsegajočem spisu vse dežele naše zemlje, ne da bi pri tem zanemarjal antropografski moment na škodo fizičnega kot znanost z dualističnim značajem.

Tako stoji sedaj geografija v sredi med naravoslovnimi in historičnimi vedami, tvoreč med njimi vez. Glavni njen cilj je preiskati odvisnost človeka od narave, njegovega bivališča.

Avgust Jug:

Grižoč molk.

Kako ves ta molk dremotni mrzel in hladan je ...

Vse, vse razsule so še rožne sanje,

ves preveva — kakor strah — nemirno trepetanje ...

Kako violičastočudno zro me temnosive stene,

in mi je, kot da sem pravkar izpil strup vonjajoče prhle pene,

in da sem kot roža, ki v večnost nepovrtao zdaj ta hip izvene ...

Bog! Vsa ta puščoba molka, mrzlota štirih sten in tal!

Ves svet z dinamitom in smehom drhtečih ustnic bi v zrak pognal,

o, o, o! še svoje srcé bi iz telesa izruval, izruval!!

Razdivjano-topo-hahljajoče-trpkó ježijo vse te zasolzene, v grlu grgrajoče
sanje!

Organizacijski vestnik.

Udruženje »Prosveta« Novomesto.

Samoizobrazba je vodilno načelo naše organizacije in to goji na rednih sobotnih predavanjih, znanstvene in literarno-umetniške vsebine. Predavanjem prisostvujejo tudi nekateri gospodje profesorji, ki tudi sicer marsikedarj pripomorejo z nasveti in dejanji. Dramatski odsek je priredil vprizoritev Cankarjeve drame »Kralj na Betajnovi«. Svoj višek pa je v letošnjem letu dosegla »Prosveta« z »Akademijo«, ki jo je priredila 11. februarja v veliki dvorani Narodnega doma s sledečim sporedom:

I. Haydn: VII. sinfonija.

- a) Vivace,
- b) Adagio,
- b) Menuet,
- d) Finale.

Izvajal orkester.

Klavir.

P. Čajkowsky: Chanson triste.

F. A.: Življenje v pomladi

dvoglasno zbora za sopran
in alt s klavirjem.

I. H.: Hrepenenje po pomladi

Čelo in klavir.

Stransky: Andante.

I. Haydn: XII. Trio.

Vijolina, čelo in klavir.

M. Moszkowski: I. in IV. španski ples.

Vijolina in klavir.

L. v. Beethoven: III. klavirski kvartet.

I. Cankar: Konec. (Podobe iz sanj.)

Recitacija.

F. Gaal: Suita na ruske pisne.

Orkester

Rossi: Poljub.

Veleloigra v enem dejanju.

Poset publike sicer ni bil najboljši, pač pa nas odškoduje tem boljši moralni uspeh.

Ustanovili smo si knjižnico, ki šteje danes že preko 700 knjig. Knjižnica je povsečini plod dijaške požrtvovalnosti, kajti organizacija bi si je vsled gmotnih razmer ne mogla vstvariti. Skozi ves čas si vzdržujemo čitalnico, ki je nameščena na gimnaziji.

Lansko leto je morala prebiti organizacija težko notranjo krizo, letos pa se je posrečilo združiti v njej vse napredne dijake novomeške gimnazije in organizacija je sedaj močnejša in enotnejša kot je bila kedaj prej. Tako se hočemo strnjeno boriti za svoj ideal, izražen že v njenem naslovu, za prosveto. Vedno nam bodo bdele pred očmi zadnje besede velikega Nemca Goetheja: Mehr Licht.

Na zadnjem občnem zboru dne 5. t. m. je bil izvoljen za predsednika tovariš Marjan Mušič. — Tovariški pozdrav Zwitter Franc.

Udruženje »Korotan« v Celju.

Naše udruženje si prizadeva po svojih močeh izvrševati kulturno-prosvetni program Saveza. V ta namen smo si porazdelili delo v odsekih, izmed katerih nekateri prav živahno delujejo. Do sedaj smo uspešno priredili dve dramski predstavi in dve akademiji, ki so celo gmotno uspele. Ob tej priliki moram omeniti naš orkester, ki se je ponovno izkazal ob prireditvah drugih kulturnih društev. Odruštenem delu za samoizobrazbo omenim, da se vrše redna predavanja, pri katerih nastopajo člani z raznovrstnimi temami. Tudi profesorski zbor nam je v tem oziru naklonjen in nas izdatno podpira. Naša knjižnica se stalno izpolnjuje in letos smo si ustanovili tudi čitalnico. Za telesno vzgojo je preskrbljeno s športno sekcijo, ki goji telovadbo, turistiko in nogomet. Z nekaterimi udruženji smo v živahni korespondenci, bratsko udruženje »Slogo« pa medsebojno posečajo referenti, kar naše delo le ojačuje. Omeniti moramo še, da sta naše in pa udruženje na mariborski trgovski šoli začeli izdajati svoje interno

glasilo »Hermes«, v katerem se mladi pisatelji vadijo, prinašajoč svoje beletristične in znanstvene proizvode.

Toliko o našem dosedanjem delu; iz gorenjskih izvajanj je razvidno, da po delavnosti našemu združenju ne pripada zadnje mesto. — Pozdrav Franjo J.

Družina »Sloga« v Celju.

Družina »Sloga« je gledala in delala vedno na to, da doseže svrhu združenja, to je: potom samoizobrazbe na temelju svobodnega mišljenja priučiti se samostojnega dela in nastopa v družabnem življenju. Da se to v lepi meri izvršuje, gre predvsem zahvala ravnatelju g. Jeršinoviču, ki je pokrovitelj družine in ji gre v vsakem oziru na roko. V osebi g. prof. Omerze je našla družina veliko oporo, ker vsestransko podpira odbor pri izvrševanju njegovih funkcij.

Naša družina si je meseca januarja izvolila nov odbor, sestojč iz sledečih članov: Stanko Zorko, predsednik, Albreht Vinko, podpredsednik, Diehl Branko, tajnik, Ravbar Stanko, blagajnik, Lesjak Ivo, knjižničar, Černej Božidar, arhivar.

Družina ima svoje prostore na gimnaziji. Delo je osredotočeno na tedenskih sestankih, kjer se vsakokrat vrše 2 do 3 deklamacije in predavanje. Sekcij imamo pet: Dramatično, športno, šahovsko, literarno in sekcijo za državne vede; slednji dve pa ne delujeta, ker tega ne dopušča raba sobe.

Dosedaj smo imeli 22 predavanj in okoli 50 deklamacij. Predavanja so bila večinoma literarne in znanstvene vsebine. Nižješolcem se predava sistematično o jugoslovanski zgodovini in slovenskem slovstvu.

Dramatična sekcija je vadila več iger, a žal ni mogla nastopiti, ker nismo imeli na razpolago gledališča.

Športna sekcija je poletni pridno delovala in imela več tekem. Sekcija baš sedaj zopet oživlja.

Sahisti, ki so imeli že več turnirjev, vztrajno igrajo in nekateri obetajo mnogo.

Knjižnica šteje okoli 500 knjig ter je naročena na razne revije in leposlovne liste.

Odbor si je stavil važno kulturno nalogo, ustanoviti javno ljudsko knjižnico v Prekmurju. Pripravila se je tozadevno nabiralna akcija in dosedaj se je nabralo že precej denarja in knjig. Ustanovitev bo spojena z večjo narodno veselico, pri kateri so obljubile sodelovati v bližini bivajoče družine Saveza.

»Sloga« je dala tudi inicijativo za veliko akademijo, ki jo prirede koncem leta družine bivše celjske župe. Akademija bo obenem manifestacija naprednega dijaštva mest Čakovec, Celje, Maribor in drugih. Prihodnje dni se vrši v Celju sestanek delegatov omenjenih družin, na katerem se bo razpravljalo o kraju prireditve in skupnem nastopu na IV. kongresu. O uspehih in sklepih poročam v prihodnji številki.

Z bratsko družino »Korotan« smo v tesnih stikih in tudi s »Prosveto« v Novem mestu se pogajamo glede skupne prireditve.

Slab uspeh zadnje konference je imel to zlo posledico, da se je članom iz četrtega razreda prepovedalo sodelovanje.

Naša družina je v tesnih zvezah z nekaterimi družinami Hrvatske in Slovenije, vendar pa želimo stopiti v stik tudi z drugimi. Želeli bi predvsem medsebojno zamenjati predavanja in knjige.

Stanko Zorko.

Poročilo o delovanju S. J. S. U. »Preporod« v Ljubljani.

Društveno delovanje se od zadnjega poročila v bistvu ni izpremenilo. Naj omenim le par važnejših stvari.

V kulturno-znanstveni sekciji se nadaljuje cikel predavanj o Puškiniu, nadalje je sekcija priredila v tem času dve proslavi: Preradovičevo in Strossmayerjevo, s sodelovanjem dramatične in pevske sekcije.

Dramatična sekcija je po dvomesečnem premoru nastopila na Viču s farso »Faun«. V nedeljo 26. marca pa nastopi na Viču s Cankarjevim »Pohujšanjem v dolini šentflorjanski«. Dramatična sekcija si je napravila za počitnice lep načrt. Namerava namreč v teh počitnicah prirediti turnejo, podobno lanski, le s to razliko, da bo dramatična sekcija nastopila svojo pot po vsej Jugoslaviji, ne pa samo po Sloveniji, kot lanske počitnice.

V soboto 19. marca se je vršil drugi občni zbor »Preporoda«, kjer so društveni funkcionarji podali svoja poročila in se je sklepalo o vseh društvenih zadevah. — Na tem občnem zboru je bil sprejet nov, spopolnjen in razširjen poslovnik. Voljen je bil stari odbor, le da je stopil v odbor Rudolf Del' Cott, kot tajnik II.

To naj bi bilo nekako dodatno poročilo k mojemu poročilu v zadnji številki.

Velik preokret na boljše je pa nastal za naše združenje s tem, da se je društvo preselilo v svoje lastne lokale.

S tem smo rešeni vseh kriz glede prostorov in mogli bomo svoje delovanje na vseh poljih razširiti in izpopolniti. Gojmir Jelenc.

Vljudno prosim mestno združenje S. J. S. U. v Novem Sadu, da mi javi svoj naslov: Gojmir Jelenc, Ljubljana, Vodnikova gimnazija.

Dram. uprizoritev komedije »Favn« na gledališkem odru viskega sokolskega doma v nedeljo dne 12. marca t. l.

Kdor jasno in nepristransko premotriva delovanje dramske sekcije »Preporoda«, mora biti vsekakor vesel njenih korakov, ki jih tako krepko zastavlja letošnjo sezono. Takisto se je moral razveseliti njenega napredka, ki se je tako jasno in očitno pokazal ob zadnji njeni uprizoritvi. — Trudapolna so bila pota dram. sekcije! Veliko jih je zastavila, a skoro nobeno — naj govorim odkrito — v znamenju resnega dela. Čutilo se je zdajpazdaj, da kaže nekaj življenja; toda kmalu je zamrlo tudi to. Na njenih potih so jo vodili ljudje, ki niso imeli nobenega jasnega cilja pred seboj, ki so se poganjali za vsem drugim, kakor za procvit in razmah dramatične umetnosti potom medsebojnega, složnega delovanja. Svetel žarek je prešnil dram. sekcijo lansko leto, ko je prevzel nje vodstvo K. in ko je istočasno jela delovati dram. podsekcija na realni gimnaziji. Zdelo se je, da se je dram. sekcija otresla vsakršne navlake in da je nastopila končno pravo pot. Po izredni agilnosti in zmožnosti K. je dospela do dramske turnee po Štajerskem in sev. delu Hrvatske ter izvršila s tem hvalevredno kulturno dejanje. To sezono se je sicer K. poslovil od sekcije, ta pa je v njegovem duhu nadaljevala pot, katero ji je začrtal on sam. V teku lanskega leta je ponovila turnejski repertoar, vsebujoč tri dram. proizvode (»Mrak«, »...ulica št. 15.« in »Otroška tragedija«), 12. t. m. pa je stopila pred občinstvo z novo naštudirano komedijo »Favn«. Predstava me je do dobrega prepričala, da je prispela v svojem delovanju že dokaj daleč. Uspeh je bil očiten. Igra sama nam je bila veren dokaz, koliko se lahko doseže, ako vsi sodelujoči zajedno pojmujejo dram. umetnost in ako imajo smisla za delo in če je treba tudi za požrtvovalnost.

»Favn« je delo angleškega pisatelja E. K n o b l a u c h a. Je komedija, katero prepleta vse polno satirično ostrih puščic na človeško družbo in ki vsebuje par krasnih liričnih scen. Preobširno bi bilo razpravljati podrobno o delu samem. Vse polno sentenc lahko zajameš iz te komedije, polno nazorov in naukov. Favn sam je nekako personifikacija neovirane, svobodne narave ter pravega, resničnega življenja v ostrem kontrastu z ostalim, sebičnem življenjem. Pod vodstvom rež. Pr. so se potrudili vsi sodelujoči ter doprinesli vsak po svoji moči k celotnemu uspehu in celotni ubranosti igre. Predvsem se mora to poudarjati pri rež. Pr., Ch. in gdč. Db. Te tri osebe so se jarko odražale od ostalega ansambla in so tvorile trdno podlago celi dramatični stavbi. Režija je delovala povoljno. Scenično, kakor ji je bilo pač mogoče. Notranja režija je mestoma kazala vrzelice, katere pa je dobra igra nastopajočih takoj zadelala.

Nosilec glavne naslovne vloge je bil rež. Pr. Podal nam je s Favnom najbolje svojega. Na nekaterih mestih je bil prav odličen. Le več jasnosti v izgovarjavi bi želeli. Prijetno nas je iznenadil Ch. s svojo krepko, dobro premišljeno igro v vlogi lorda Stounbury. Poseduje nesporno lep, mlad in svež igralski talent, ki tvori dram.seke. močno oporo. Vredna družica mu je bila gdč. Db. kot lady Alex. Vancey. Skoro dovršeno je podala to, kar ji narekuje njena vloga. Pripomniti bi bilo le, da njeno koketstvo, kar pa ni kazilo splošnega vtisa igre, ni bilo povsodi na mestu. Nji sta v dobri igri sledili gdč. Lhm. (Mistres Hope Clarke) in gdč. Pt. (Vivian). Izmed ostalih moških vlog je omeniti Klm. v vlogi Maurice Morris. Boljšega si ne moremo želeli. Slp. in gdč. Mjč. sta povsem ustrezala in ugajala. Ostali, kakor Ptr., Um., so zadovoljivo rešeli svoje vloge.

Med odmori je pevski oktet »Preporoda« žel obilo pohvale in priznanja za svojo dobro izvajano petje. B. O.

Poročilo uredništva in uprave:

Pričujoča štev. »Preporoda« je samo slovenska. Od prvotne namere, izdati dvojno številko, smo morali odstopiti, ker do zaključitve (20. t. m.) še nismo prejeli od beogradskega uredništva ničesar. Opozarjamo zato bratska udruženja Srbska in Hrvatska na dejstvo, da moramo le tedaj odpraviti ta nedostatek, če se prizadeta udruženja otresejo svoje sterilnosti in od časa do časa vpošljejo pristojnemu uredništvu svoje proizvode. List more dovoljno uspevati le ob sodelovanju vseh in vsako odmikanje od vršitve dolžnosti, je obenem — testimonium paupertatis. V ilustracijo slednjega, hočemo s prihodnjo številko priobčiti obenem z imenom pisca tudi kraj, česar dosedaj iz uganljivih razlogov nismo storili.

Prihodnja številka izide tekom aprila.

Uprava je razposlala list vsem njej poznanim organizacijam, tudi če od teh še ni prejela naročila kot zahteva poslovnik. Odposlano štev. je po našem mnenju minimalno, zato je v interesu lista in članstva, da se naročila primerno povečajo, kar omogoči pocenitev lista. Denar naj se dostavi takoj in naj poverjenika dotlej založi organizacija; do sedaj se to ni vršilo, zato uprava prejema denar zelo neredno. Po možnosti naj se to vrši ali po dostavljeni položnici, ali pa na naslov uprave. Vsem ostalim, katerim smo list poslali in nam ga niso vrnili, sporočamo, da jih smatramo svojim naročnikom ter jih najvljudneje prosimo, da nam dostavijo naročnino po priloženi položnici.

Uprava ima na zalogi še dokaj izvodov letnikov 19/20 in 20/21, ki jih odda po dotedanji ceni.

Inserirajte v »Preporodu« — cene inseratov po dogovoru.

V Ljubljani se je vršil dne 26. februarja t. l. občni zbor »Centralnega tajništva jugoslovanske napredne omladine v Ljubljani«. Namen temu novemu društvu je, zblížati akademsko in srednješolsko omladino in jo provesti k skupnemu delovanju. V Centralnem tajništvu J. N. O. v Ljubljani bo mogel imeti vsak napreden dijak svojega dobrega svetovaleca in podpornika, zakaj delovanje C. T. bo razpredeno silno na široko in bo to obenem močna gospodarska organizacija. Več o Centralnem tajništvu in njega razmerju nampram S. J. S. U. izpregovorim v prihodnji številki. G. J.

С В А К И

трговац, индустријалац, занат-
лија, кафеџија, банкар као и
сви остали пословни људи

Т Р Е Б А

да буду претплатници Међу-
народног Трговинског Посре-
динка, који излази у Београду
и чија годишња претплата само

— педесет —

Д И Н А Р А

Д И Н А Р

ће се поправити само онда ако не будемо, као до сад, плаћали скупо робу коју увозимо, и продавали јевтино наше сировине, које извозимо. Да би се роба купила јевтино, треба је набавити из прве руке и онде где су најбољи услови за њену продукцију. Исто тако, треба продавати наше сировине директно њиховим потрошачима, да би се постигла њихова права вредност.

Наш трговачки свет није до сад могао да испуњава ова два услова због непознавања страних пијаца и што није имао довољно веза. Али од како је основан у Београду Музеј Међународне Трговине и Индустрије, у овоме се учинио велики прогрес. Само има их још приличан број који не знају да се користе организацијом Музеја Међународне Трговине и Индустрије, него још увек лутају и тиме чине штету и себи и другима. Узрок, те један исти артикал кошта код неких трговаца 5 а код неких 10 динара само је тај, што ови први набављају робу из прве а ови други из треће и четврте руке.

Стога је крајње време да сваки зна да је Музеј Међународне Трговине и Индустрије једино предузеће у нашој земљи које има веза по целој свету и које добија свако-дневно извештаје са свих страна, како о пијачном, тако и о економском стању у опште.

Исто тако Музеј прима свако-дневно безброј понуда за стране артикле и тражења за наше сировине које он бесплатно саопштава свакоме ко то затражи. Ако требате неки страни артикал, или имате на продају неки наш земаљски производ, довољно је да то јавите Музеју и Ви ћете добити хиљадама понуда, односно тражњи. Општи је интерес да се у будуће ни једна набавка, па била она приватна или државна, не обави пре, док се не затраже цене, односно посредство Музеја Међународне Трговине и Индустрије.